

Subarachnoideális vérzés (SAV) és az ischaemias stroke kezelési stratégiája

Ezer Erzsébet

Pécsi Tudományegyetem AIT/Idégseb ITO

Kötelező szintentartó tanfolyam

Pécs, 2023. 01. 25.

Amiről beszélni fogunk...

- statisztika 1-2 pontban
- patomechanizmus
- tünettan
- kezelés
- szövődmény, kimenetel

Stroke

Hirtelen kialakuló fokális neurológiai tünetek

95% vaszkuláris eredet

- 15% vérzéses: ICH, SAV
- 85% ischémiás: agyi vérátáramlás (CBF) hirtelen jelentős csökkenése, mely infarktushoz, sejtpusztuláshoz vezet

Subarachnoideális vérzés

Bevezetés

Gyakoriság: 15/100.000 lakos/év (kb a populáció 3.2%-ban)

Szezonális előfordulás: ősz, tavasz

Az állományvérzések mellett a legmagasabb mortalitású stroke forma

Spontán SAV:

- **Aneurysma ruptúra** - 75% (30-60 év)
- Arteriovenosus malformáció - 5% (20 év alatt)
- Egyéb – 20%

Rizikófaktorok:

- hipertonia, dohányzás, alkoholabúzus, szimpatomimetikus szerek (kokain)
- Genetikai predispozíció: polycystás vese, Ehler-Danlos sy.

A

LEFT ANTERIOR VIEW

CIRCLE OF WILLIS

Aneurysm

Left posterior cerebral artery

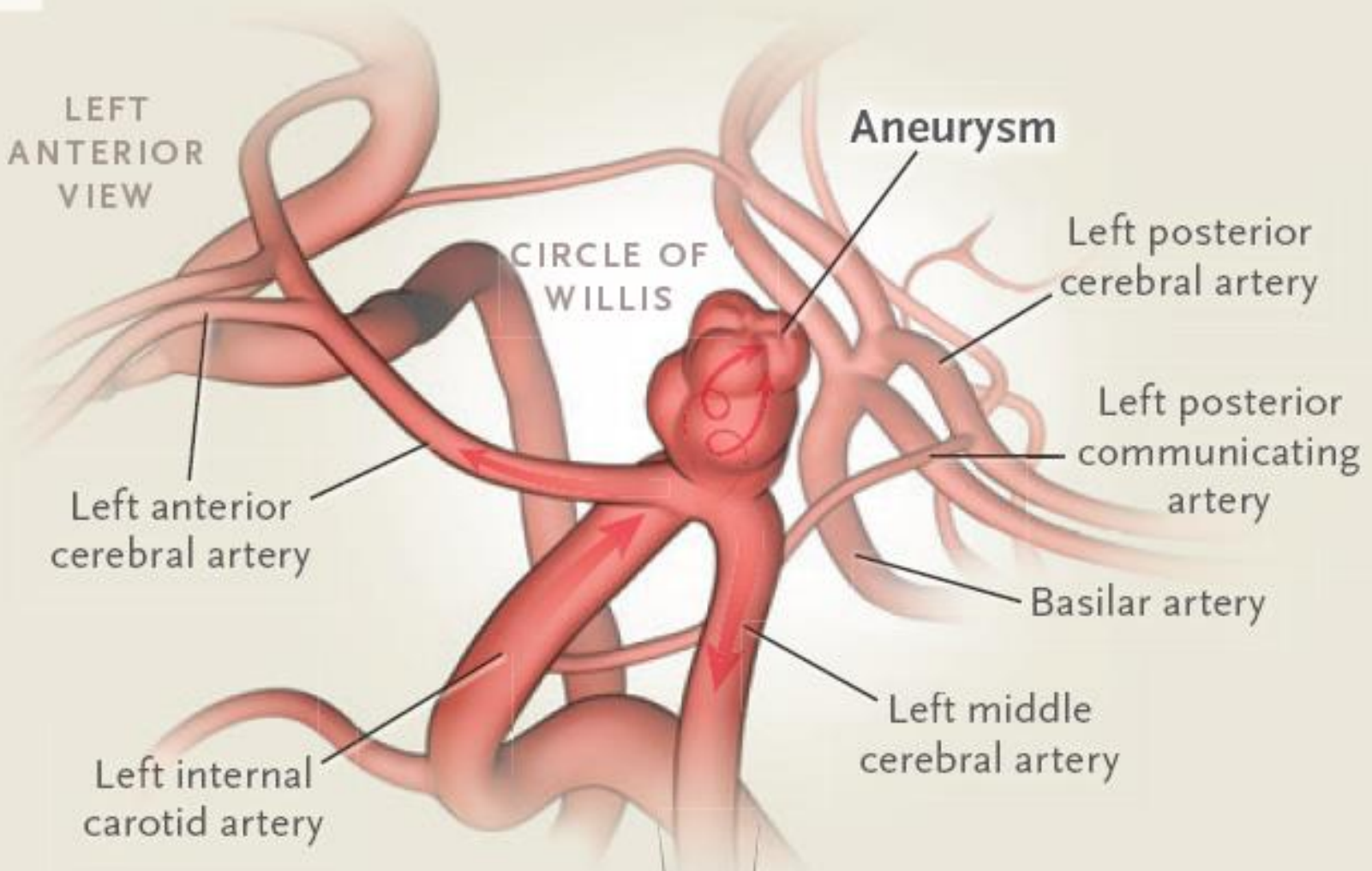
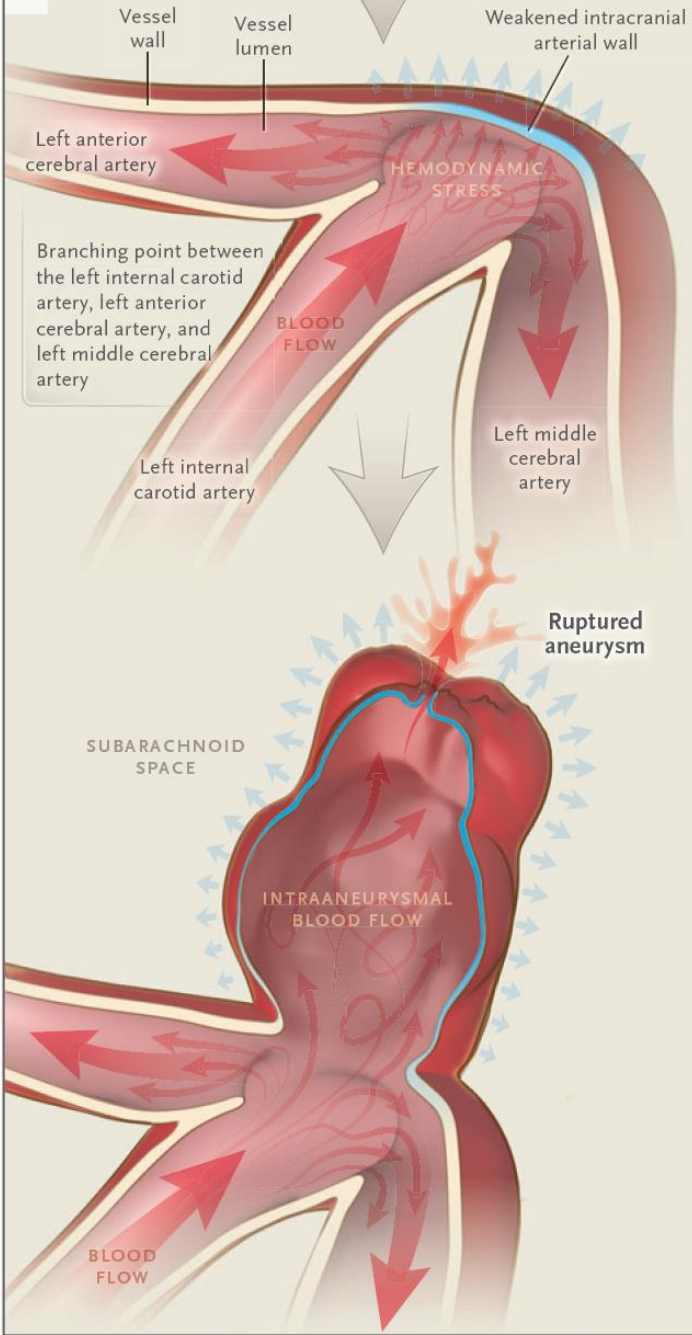
Left posterior communicating artery

Basilar artery

Left middle cerebral artery

Left anterior cerebral artery

Left internal carotid artery

B

SAV tünetei

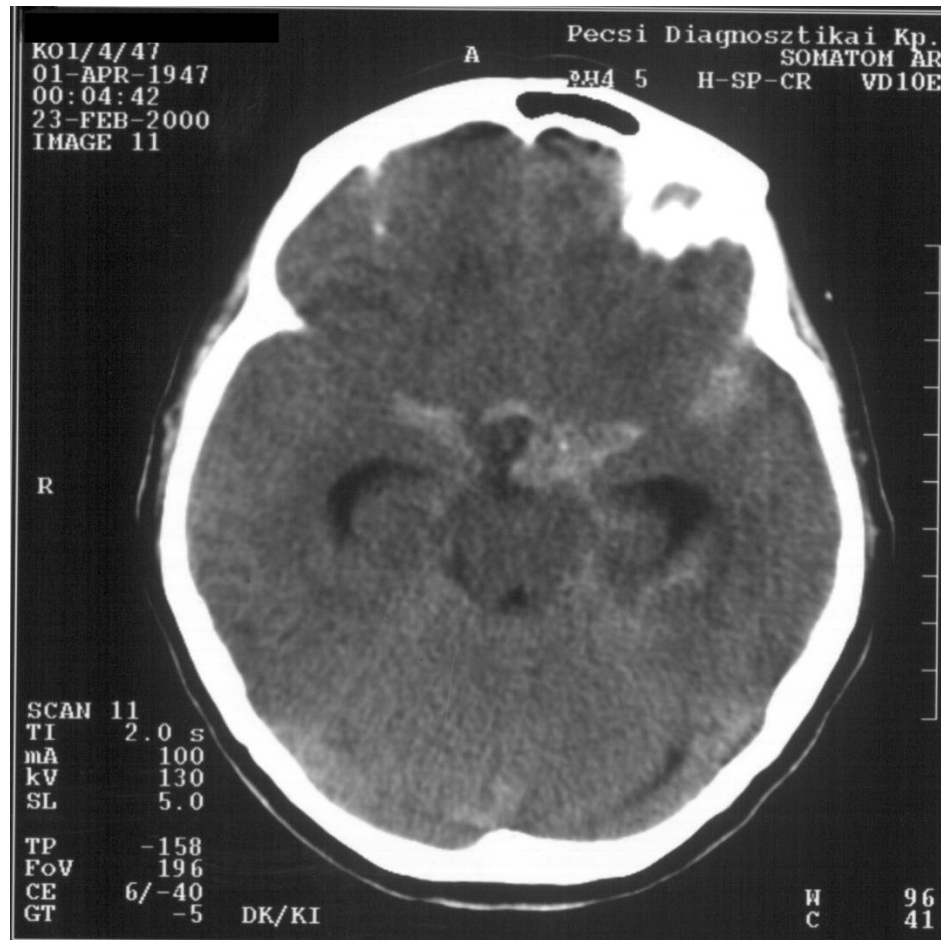
Neurológiai tünetek

- **tarkókötöttség**
- occipitalis vagy diffúz ütésszerű **fejfájás**
- a **tudat vigilitási zavara**
- **hányinger/hányás**
- **fénykerülés**
- végtag paresis
- beszédzavar
- zavartság
- anisocoria/ n. oculomotorius paresis
- hemianopia
- epilepsiás roham
- hátba- és/vagy lábba sugárzó fájdalom

Általános, nem specifikus tünetek – hirtelen kialakulás

- **hypoxia**
- tachypnoe
- bármilyen ritmuszavar, tachycardia
- EKG eltérések
- emelkedett vércukor
- láz, hőemelkedés
- leukocytosis
- cardialis elégtelenség
neurogen pulmonalis oedema
- légzési elégtelenség
- veseelégtelenség
- immunvédekezés csökkenése → infekció
→ sepsis

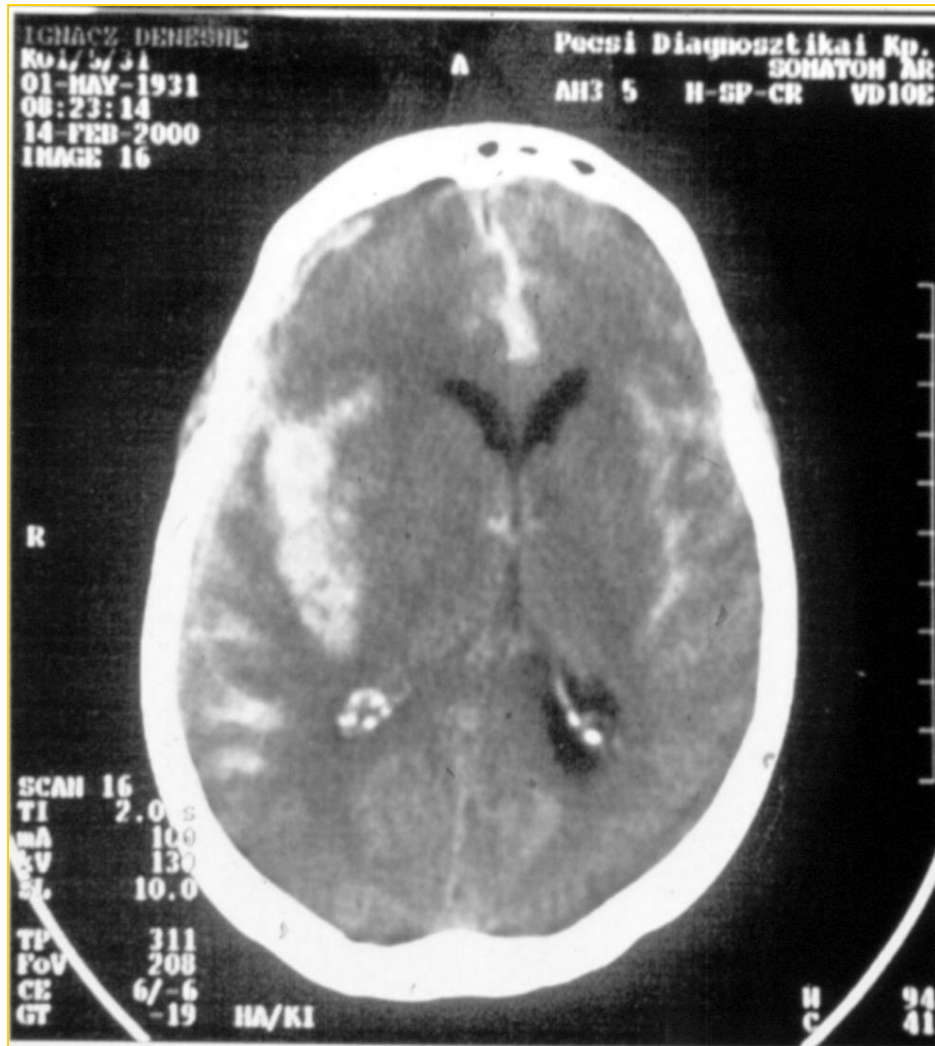
Subarachnoidalis vérzés

- A vérzés hyperdenz jelként jelenik meg a basalis cisternákban!
- Ábrázolódhat maga a vérzésforrás is!
- Megítélhető a liquor-passage állapota is!

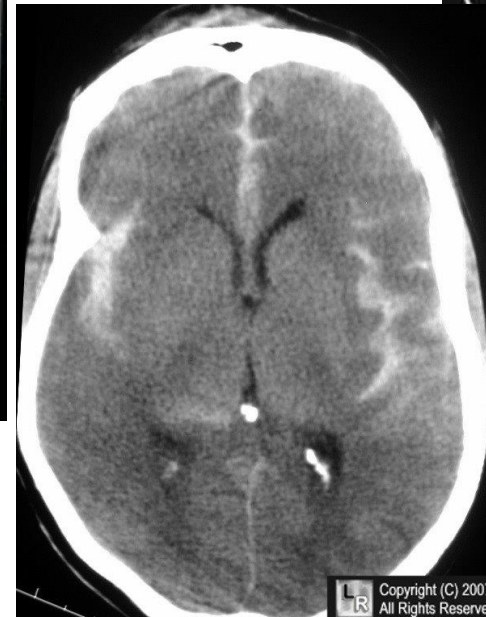
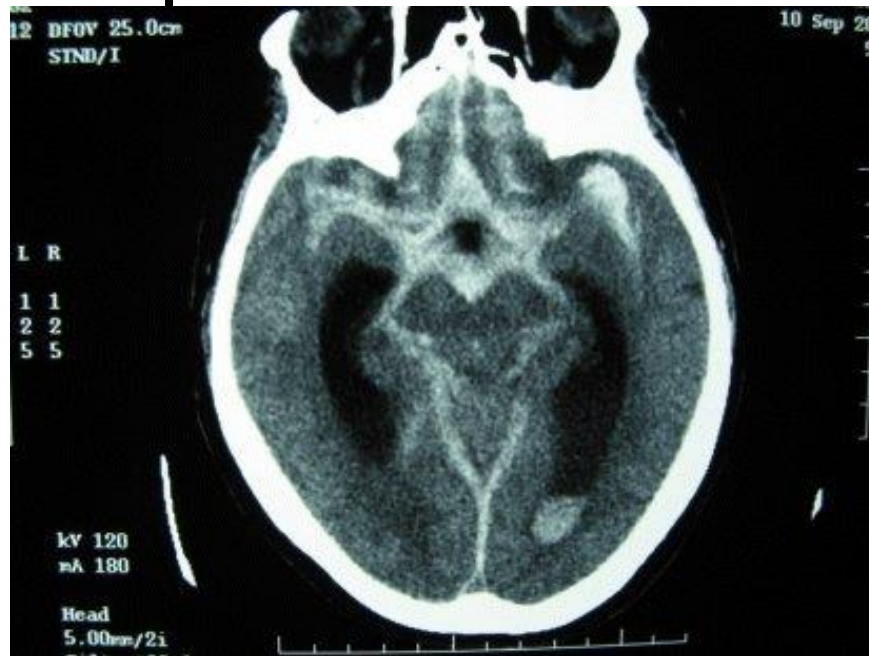

Subarachnoidealis vérzés

ICP alakulása a SAV utáni percekben

ICP
(Hgmm)

Csoportosítás Hunt és Hess szerint

- I. Tünetmentes vagy minimális fejfájás, és enyhe tarkóköttöttség.
- II. Közepes vagy heves fejfájás és tarkóköttöttség.
Agyideg tüneten kívül nincs idegrendszeri kórjel.
- III. Aluszékony, tájékozatlan, enyhe focalis kórjelek.
- IV. Sopor, hemiparesis, vegetatív zavarok, enyhe decerebratio.
- V. Comatosus, moribund, decerebratio rigida

Mi történik akután subarachnoideális vérzés során?

Early Brain Injury (EBI)

- EBI - A vérzés következménye ≤ 72 h (akut)
  - Mechanikus hatás, Akut globális ischaemia ($\uparrow$ ICP $\rightarrow$ $\downarrow$ CBF)
  - $\downarrow$ CBF
    - Mikrocirculáció konstriktió, mikrotrombózis (mikrocirkuláris tromboctaaktiváció)
    - BBB (blood-brain-barrier) diszrupció
    - Citotoxikus és vasogén ödéma
    - Endothelialis, neuronális apoptózis

Vegetatív változások - SAV

Neurológiai katasztrófa állapot → szimpatikus tónus → catecholaminszint ↑ (Goldstein DS.)

- súlyos hemodinamikai következmények
- életet veszélyeztető ritmus zavarok, esetenként szívizom károsodás

Vegetatív szabályozás: ***amygdala + frontobasalis cortex*** (Cheung, Goldstein DS.)

A paraszimpatikus corticalis reprezentáció központja a ***subdomináns insularis cortex*** (Saleh 1998, Oppenheimer 1996, Oppenheimer 1994)

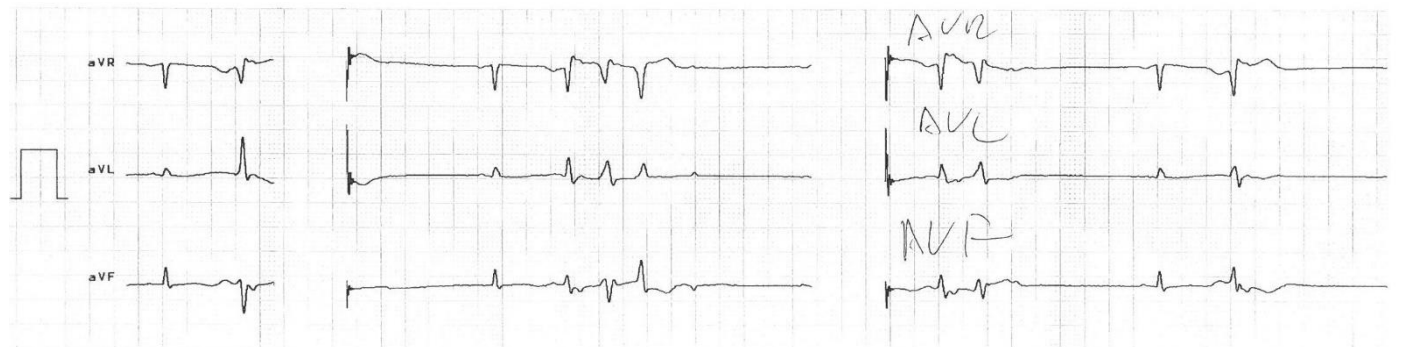
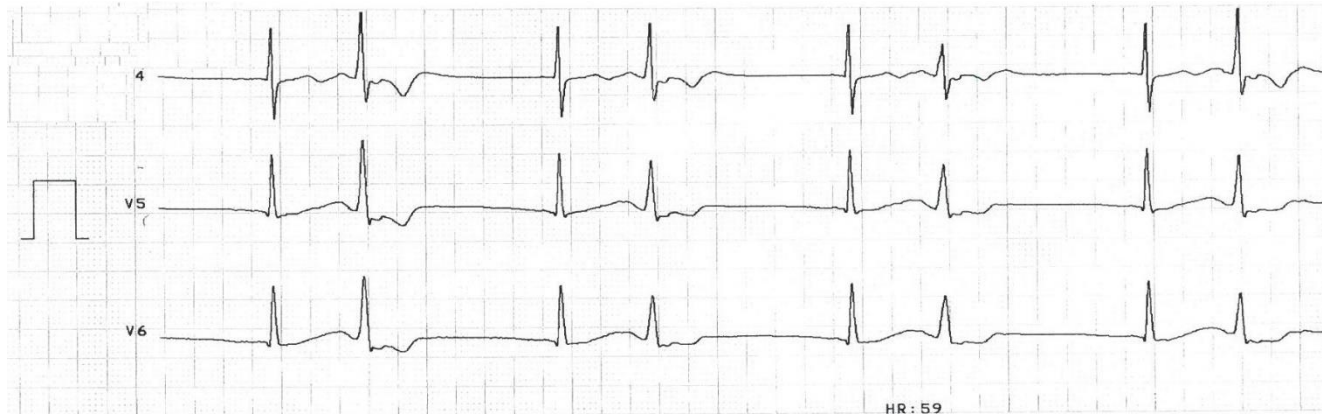
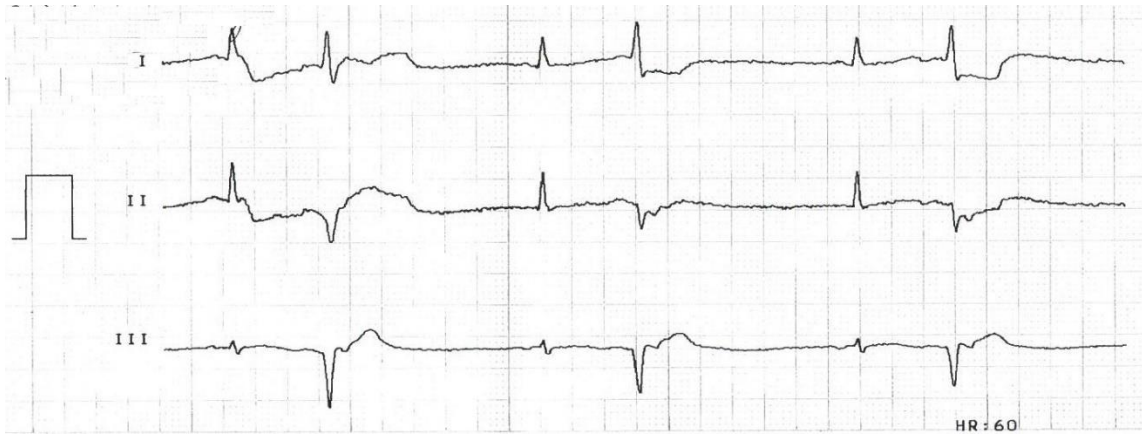
Az arrhythmogenesis, a cronotopia centrális regulálója az ***insula*** (Oppenheimer, Cechetto és Hachinski munkássága)

EKG eltérések

- Szimmetrikus T-hullám inverzió
  - nem coronaria ellátási területnek megfelelően (!?)

QT megnyúlás (!), U-hullám, tachycardia (!), egyéb ritmuszavar

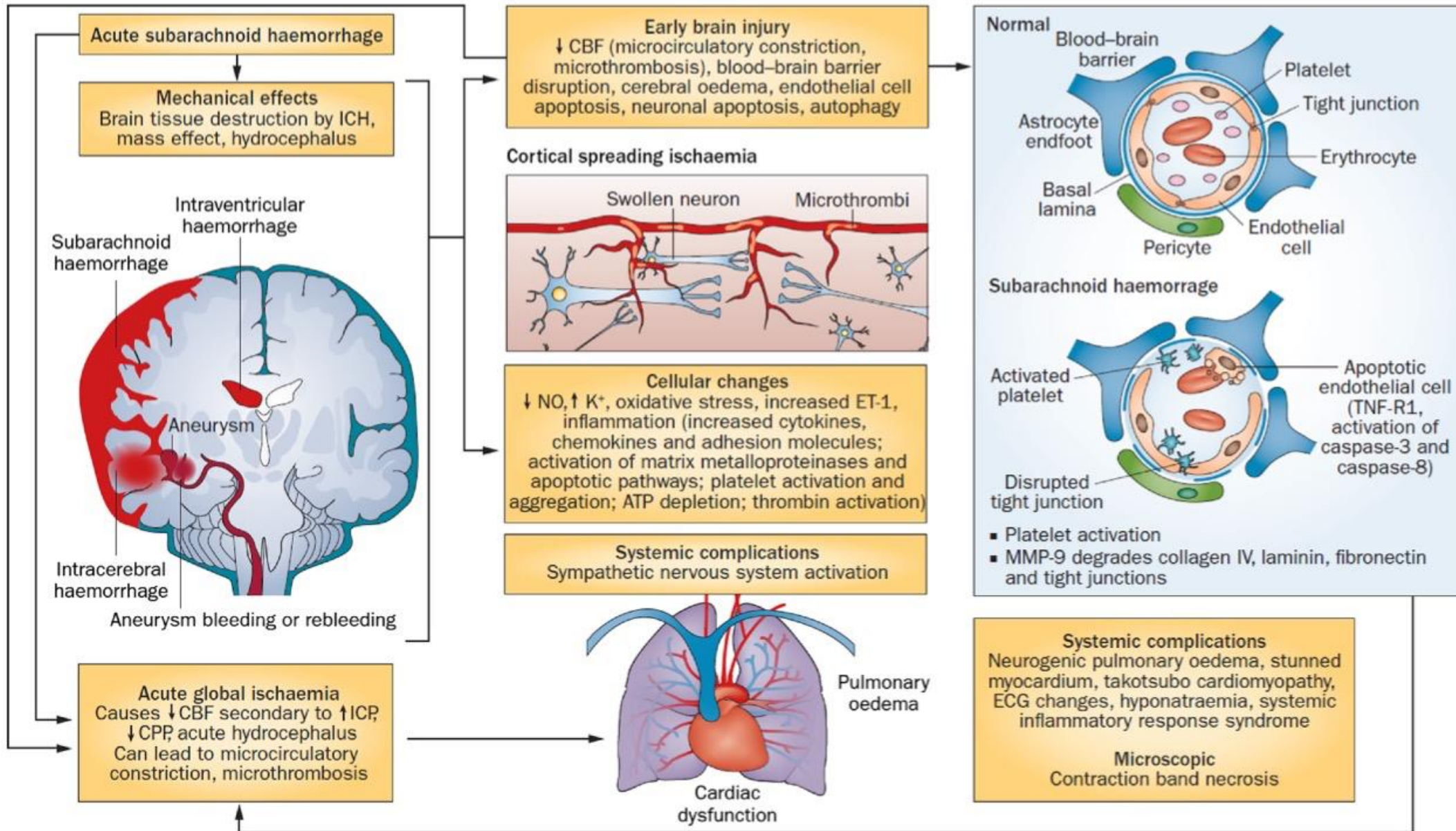

Myocardium állapota

- **Indikátorok: CK-MB↑, troponin I (>1μg/l)↑**
- **ECHO**
  - szegmentális falmozgászavar: 13-18%
  - bal kamrai diszfunkció (EF<50%): 8-30%
  - bal kamrai stroke volumen index ↓↑
- **Hemodinamikai következmény?**
- **Befolyásolja-e a kimenetelt?**

SAV, EBI Pathophysiology

Kezelési stratégia

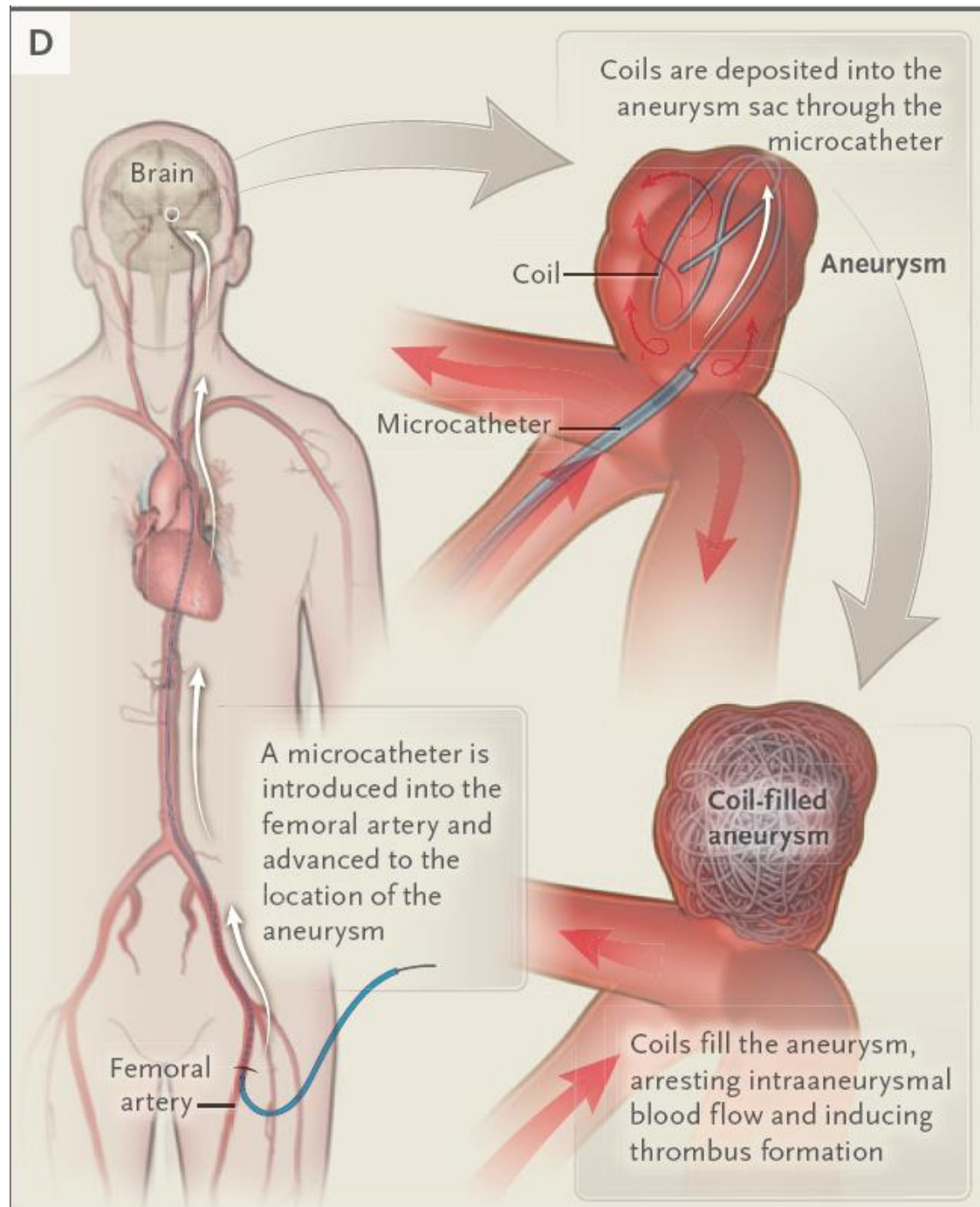
- Aneurysma ruptúra ellátása
- Szervi diszfunkciók
  - kezelése, homeostasis fenntartása
  - szöveti, szervi károsodás megelőzése
- Vasospasmus (késői)
  - észlelése
  - kezelése, agyi ischemiás károsodás megelőzése

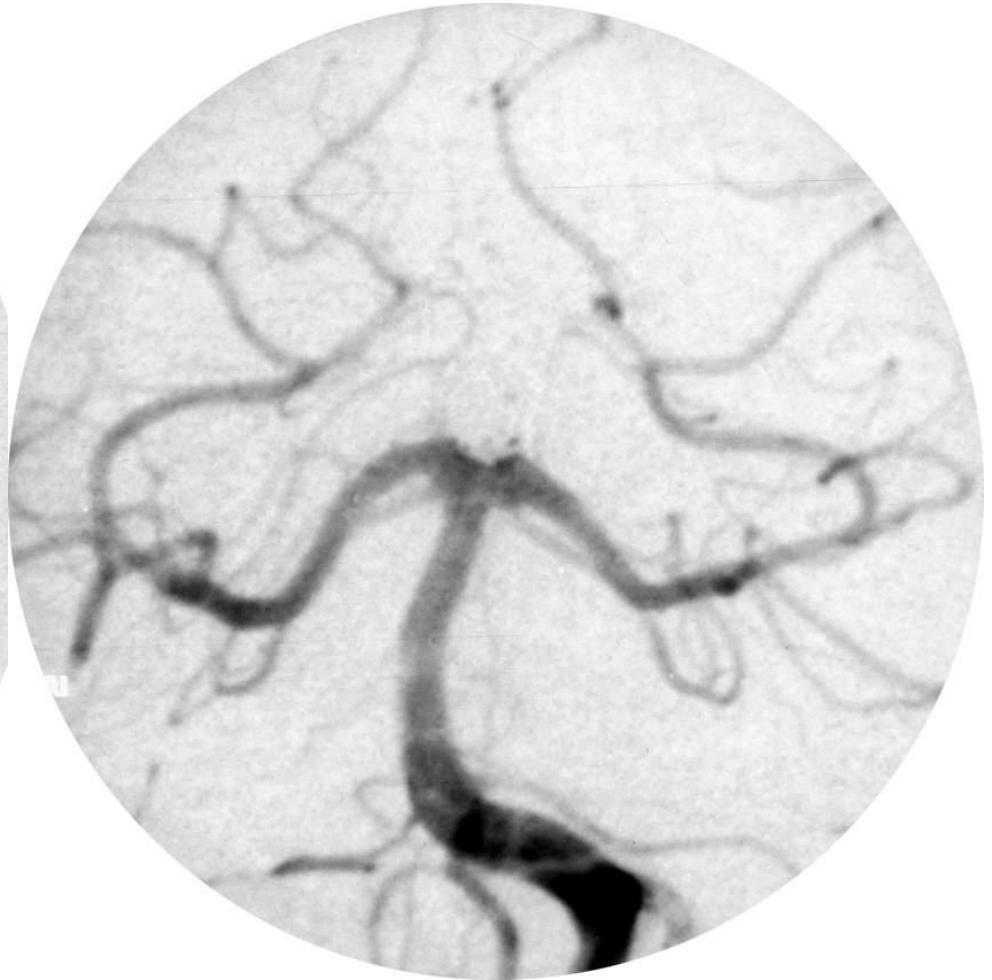
SAV kezelése I. - Mikor? Hol?

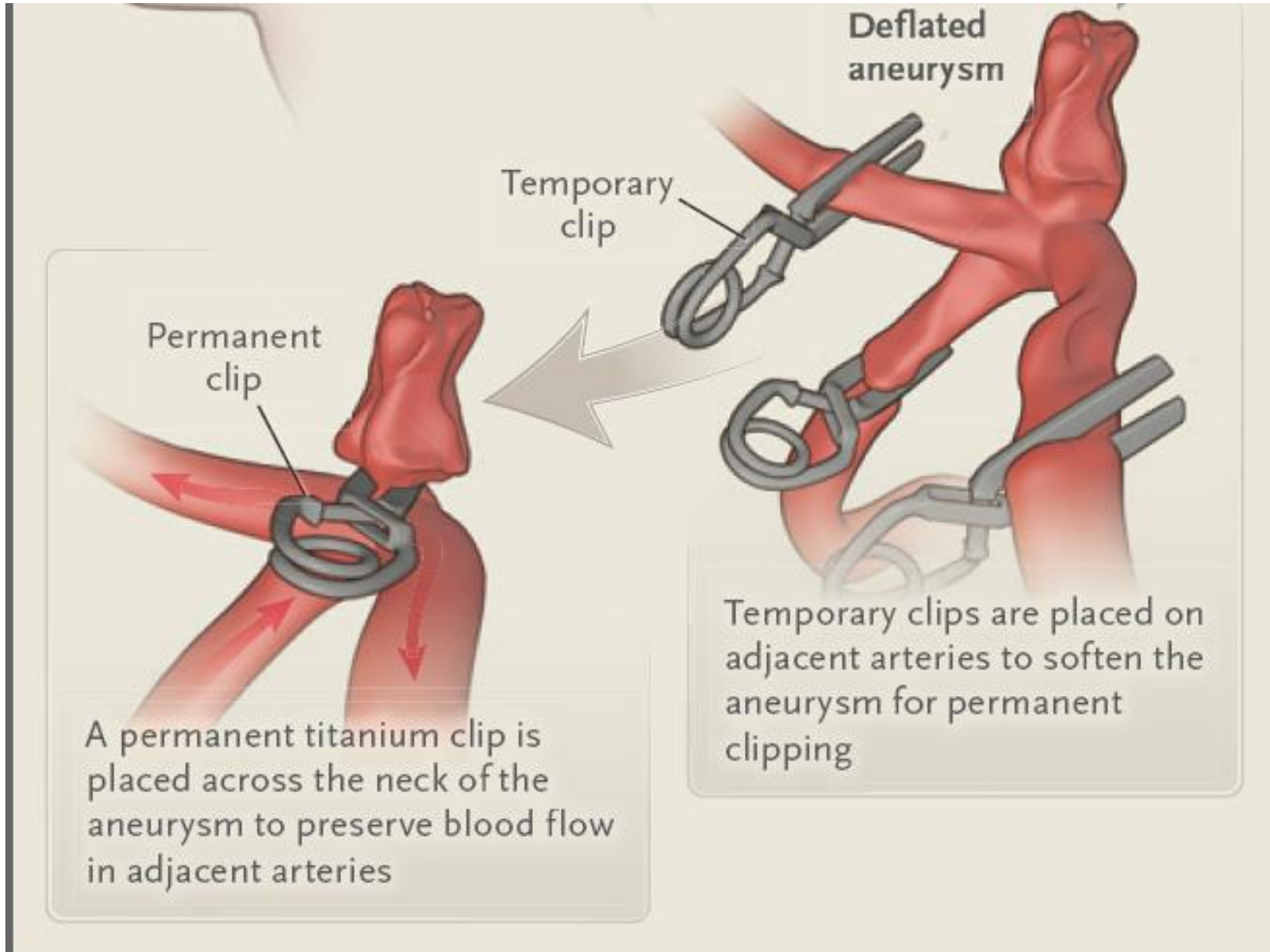
- 72h belül III/C (ESO)
- Amilyen gyorsan csak lehet (AHA I/B)
  - 24h belül kontraproduktív is lehet
    - DCI felé vezető folyamatok
    - A legtöbb újravérzés 1-2 órán belül történik
    - A SAV traumából való felépülési mechanizmus akadályozása
      - ICP↑, microvasculáris változások, trombocitaaggregáció, spazmus, reperfúziós bántalom
- Szállítás centrumba: általában földi szállítás (?)
  - Minden 100 kezelt betegre évente 24%-os mortalitás csökkenés tapasztalható!!!¹
  - Középnomás 110Hgmm, Sys <180hgmm

SAV kezelés 2. – clip vagy coil?

- Kezelési modalitás eldöntése interdisciplináris TEAM feladata
  - Endovascularis, ha az aneurysma effektíven kezelhető mindkét modalitással (I/A)
  - Clip vagy Coil? (III/B)
    - Páciens (*kor, komorbid., ICH, SAH gr, nagyság, lokalizáció*)
    - Adott műtéti eljárásban való jártasság
    - Logisztika
  - Inkább Clip – fiatalabb kor, térfoglaló ICH
    - Aneurysma spec. faktor III/B
      - Elhelyezkedés (ACM, Pericallosa)
      - Széles nyak
      - Aneurysmából eredő oldalágak
      - Egyéb endovasculáris ellátást nehezítő tényezők

SAV kezelés 3. – intenzív osztály

- Ágyvég emelése 30°-45°
- Normoventilláció ($\text{PaCO}_2 = 35\text{-}40\text{Hgmm}$)
- Szedáció (Richmond Sed/Agitation Scale -5 SAA=1)
- Térfogalás eltávolítása
- Neuromusculáris blokádnak – (tracheaszívás, fizioterápia alatt)
- Mérsékelt hyperventilláció ($\text{PaCO}_2 = 30\text{-}35\text{Hgmm}$) magas ICP esetén
- CSF Drenázs (EVD)
  - Rapid nyomáscsökkenés $\Rightarrow \uparrow\uparrow$ Transmurális nyomás!
  - EVD $\rightarrow$ állapotjavulás
- Barbiturátok, hypothermia ???
- Dekompresszív craniectomia
  - Vérzést követő 48h belül
  - Infarktus jelei nélkül
  - Profilaktikus (nagy intraparenchymális haematoma)

Table 2. Recommendations for monitoring and general management of patients with aneurysmal SAH

Monitoring

- Intensive continuous observation at least until occlusion of the aneurysm
- Continuous ECG monitoring
- Start with GCS, focal deficits, blood pressure and temperature at least every hour

---

Blood pressure

- Stop antihypertensive medication that the patient was using
- Do not treat hypertension unless it is extreme; limits for extreme blood pressures should be set on an individual basis, taking into account age of the patient, pre-SAH blood pressures and cardiac history; systolic blood pressure should be kept below 180 mm Hg, only until coiling or clipping of ruptured aneurysm, to reduce risk for rebleeding

---

Fluids and electrolytes

- Intravenous line mandatory
- Insert an indwelling urinary catheter
- Start with 3 litre/day (isotonic saline, 0.9%), and adjust infusion for oral intake
- Aim for normovolaemia also in case of hyponatraemia and compensate for fever
- Monitor electrolytes, glucose and white blood cell count at least every other day

---

Pain

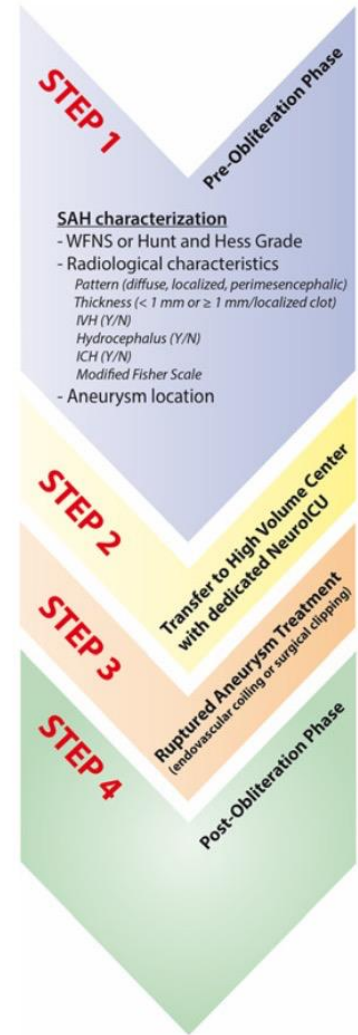
- Start with paracetamol (acetaminophen) 500 mg every 3–4 h; avoid aspirin before aneurysm occlusion
- For severe pain, use codeine, tramadol (suppository or i.v.) or, as a last resort, piritramide (i.m. or i.v.)

Prevention of deep venous thrombosis and pulmonary embolism

- Compression stockings and intermittent compression by pneumatic devices in high-risk patients
-

MEDICAL STABILIZATION & PREVENTION OF EARLY REBLEEDING

A. ABC
- Airway protection (especially if GCS $\leq$ 8)
- Oxygenation (SaO₂ > 94%)
- Normoventilation (PaCO₂ 35-45 mmHg)
- Hemodynamic resuscitation

B. Blood Pressure Management
- SBP < 160 mmHg or MAP < 110 mmHg
- Short acting iv anti-hypertensive drugs:
• nicardipine iv (initial dose 5 mg/h, with titration by 2.5 mg/h every 15 min as needed; maximum dose 15 mg/h);
• labetalol iv (initial bolus dose 5-10 mg iv over 2 min; may administer 40-80 mg at 10 min interval, up to 300 mg cumulative dose. Then, labetalol infusion 0.5-2 mg/min)

C. Management of Pain, Anxiety, and Vomiting
Avoid over-medication (risk of masking subtle mental status changes)

D. Anti-Fibrinolytic Agents
Consideration of early (at diagnosis) and short (max 72 hours) course of anti-fibrinolytic treatment (tranexamic acid or aminocaproic acid) when definitive treatment of aneurysm is unavoidably delayed and no major risk factors for VTE are identified

E. Correction of Coagulopathy
(if present)

MULTIMODAL NEUROMONITORING

CLINICAL EVALUATION
- Frequent and repeated Neurologic assessment
- Systemic Hemodynamics

IMAGING TECHNIQUES
- Transcranial Doppler
- CTA/CTP
- DSA
- MRI/MRA
- SPECT

INTRACRANIAL PRESSURE & CEREBRAL PERFUSION PRESSURE

BRAIN OXYGEN
- Jugular oxymetry
- Brain tissue oxygenation

CEREBRAL BLOOD FLOW

ELECTROPHYSIOLOGY

CEREBRAL METABOLISM
Microdialysis

CONTROL OF INTRACRANIAL PRESSURE

1. Verify ICP measurement
2. Check and treat systemic causes of increased ICP
  - Vasodilation of cerebral vessels
    - Fever
    - Seizures
    - Hypercapnia
    - Hypoxemia
    - Hypotension
  - Increased arterial pressure
    - Pain
  - Cellular edema
    - Hyponatremia
  - Increased venous pressure
    - Neck torsion or compression
    - Pneumothorax
    - Ventilator asynchrony
    - Increased abdominal pressure
3. Initiate or intensify ICP-directed treatment

Consider repeat brain injury and surgical removal of intracranial mass lesions

  - HOB 30-45°
  - Normoventilation (PaCO₂ 35-40 mmHg)
  - Normothermia (core T < 37.5 °C)
  - CSF drainage
  - Increase analgesia and sedation
  - Hyperosmolar therapy
  - Consider manipulation of CPP
  - Consider hyperventilation (PaCO₂ 28-32 mmHg) (temporary measure - Avoid if no brain oxygen or cerebral metabolism monitoring in place)
  - Consider paralytics
  - Decompressive craniectomy + duraplasty
  - Mild Hypothermia (32-34 °C)
  - Metabolic suppression (barbiturates)

PREVENTION, DETECTION & TREATMENT OF DCI

Common causes of delayed neurological deterioration

1. Progression of early brain injury
2. Hydrocephalus
3. Re-bleeding
4. Seizures
5. Cerebral ischemia (DCI)
6. Systemic conditions (e.g., fever and infections, respiratory failure, electrolyte abnormalities)

Prevention of DCI

1. Maintenance of Euvolemia and Normonatremia
  - Risk of SIADH and cerebral salt wasting syndrome
  - Consider fludrocortisone (0.2. mg every 12 hrs)
2. Calcium Channel Blockers
  - Nimodipine 60 mg orally every 4 hours
3. Do not reduce BP after aneurysm obliteration
4. Avoid Hyperglycemia (> 10 mmol/L or 180 mg/dL)
5. Avoid Hypoglycemia (< 3.9 mmol/L or < 70 mg/dL)
6. Maintenance of Normothermia (core T < 37.5 °C)
7. Attempts to avoid anemia
  - Hgb $\geq$ 8 g/dL; however, blood transfusions may be detrimental

Definition of DCI
↓ GCS $\geq$ 2 points or ↑ NIHSS $\geq$ 2 points

DCI Management

- A. Rule out confounding factors (e.g. fever, hyponatremia, infection, seizures)
- B. Initiation as soon as possible of Hemodynamic Augmentation (stepwise SBP/MAP titration to neurologic response)
- C. Mild hypervolemia reasonable in patients with symptomatic vasospasm/DCI
- D. If no improvement, consider urgent endovascular therapies (transluminal balloon angioplasty and super-selective intra-arterial infusion of vasodilators)

IDENTIFICATION AND TREATMENT OF MEDICAL COMPLICATIONS

1. Cardiac Complications
  - ECG changes / Arrhythmias
  - Neurocardiogenic Injury (regional wall motion abnormalities, left ventricular dysfunction, shock)
2. Pulmonary Complications
  - Neurogenic Pulmonary Edema
  - Cardiogenic Pulmonary Edema
  - Hospital Acquired Pneumonia
  - Aspiration Pneumonitis
  - ARDS
3. Thromboembolic Disease
  - Pre-obliteration: IPCs
  - Post-obliteration: pharmacological prophylaxis
4. Infectious Complications
5. Endocrine & Electrolyte Disorders
  - Hyperglycemia or hypoglycemia
  - Hyponatremia
  - Hypomagnesemia
6. Anemia
7. Systemic Inflammatory Response
  - Tachycardia, tachypnea, hyperthermia (or hypothermia), leukocytosis or leukopenia.

Delayed Cerebral Ischaemia (DCI)

- DCI - multifaktoriális eredet
  - A vérzést követő 3.-14. nap
  - GCS ↓2, NIHSS ↑2 vagy mással nem magyarázható fokális neurológiai deficit ≥ 60 perc
    - Spazmus,
    - Kortikális tovaterjedő ischaemia (CSI) – depolarizációs hullám 2-5mm/min, 75% 5-7 nap
      - Kiváltott válasz ↓
      - Spontán EEG aktivitás
      - Izoláltan vagy csoportosan
      - Kifejezett vazokonstrikció → hipoperfúzió
    - Mikrotrombózis
      - Fokozott trombogenitás (vWfaktor ↑)
    - Mikrocirkulációs vazokonstrikció
    - 60mg/4h Nimodipine per os vagy i.v. x3 hétig

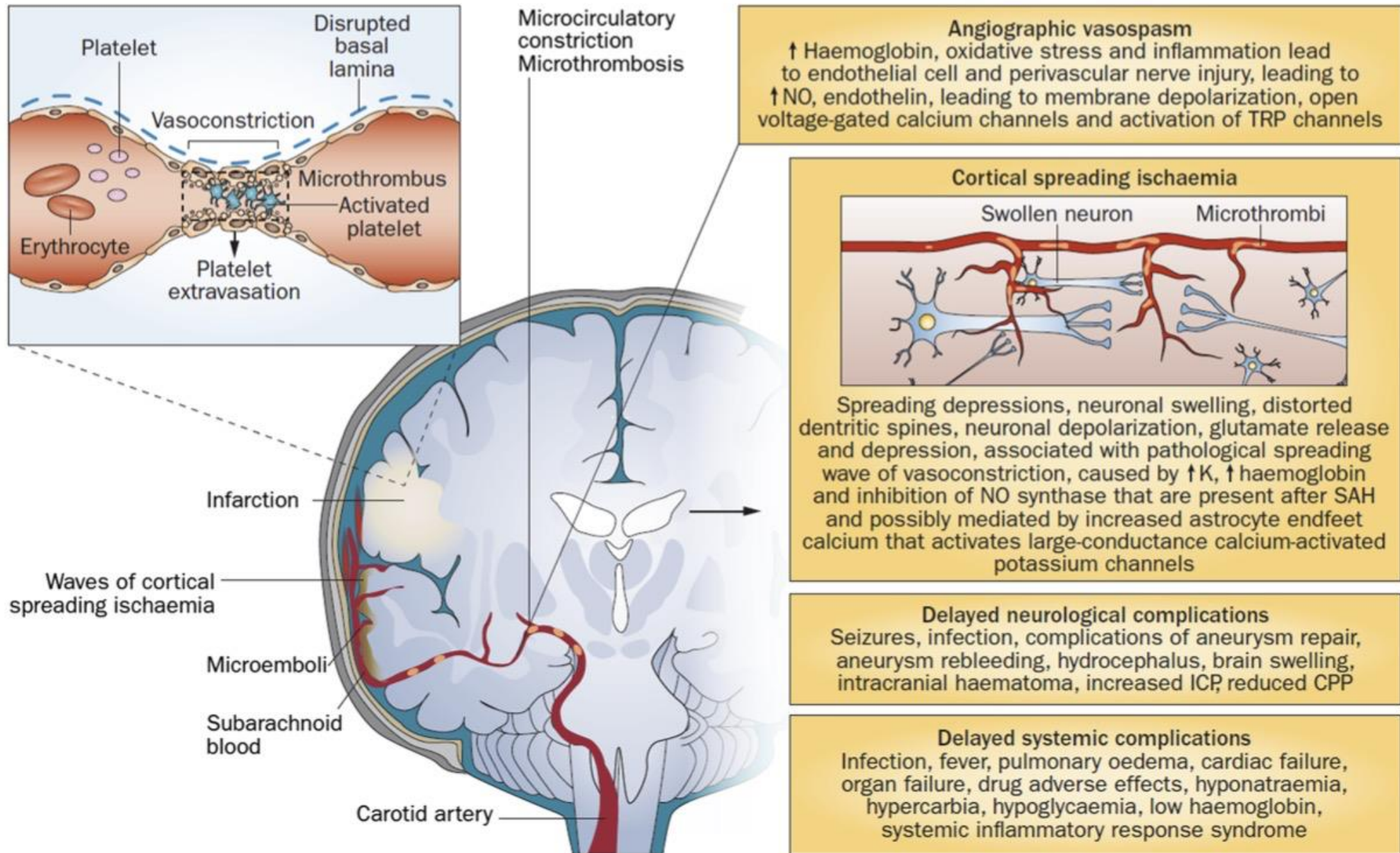
Jósló klinikai és laboratóriumi jelek

- **Megelőző tünetek**

- emelkedő vérnyomás
- diffúz, erős fejfájás
- hypothalamus keringészavar tünetei
  - hypo-, hypernatraemia
  - vércukorszint-emelkedés
  - QT-intervallum megnyúlása
  - SIRS tünetei: láz, leukocytosis, tachypnoe, tachycardia

- **Tünetek**

- góctünetek (hemiparesis, beszédzavar)
- fokozódó tudatzavar
  - diffúz/kifejezett vasospasmus (agyoedema, ICP fokozódás, beékelődés)
  - Hunt-Hess $\geq$ 3 állapotban gyakoribb

Kimenetel

- Ellátás előtt 15-30% a mortalitás
- Ellátatlanul 6 hónapon belül >30% az újravérzés miatti halál
- Csökkenő ruptúra kockázat a fejlett államokban 8,7/100.000²
  - Prevenció hatásai (dohányzás ↓, hipertónia kezelése stb.)
- Silent aneurysma kezelésben egyre világosabb irányelvek³
- Endovasculáris kezelés esetén akár 20,3-33,6% recanalizáció^{4,5} (10,2% reembovizáció)

Összefoglaló

Rizikó, kimenetel

- A korai újravérzés kockázata magas, mely összefügg a rossz kimeneti prognózissal (Cl.I, szint: B)
- Subarachnoideális vérzés esetén a betegellátás kiemelt (endovasculáris lehetőség, idegsebészeti háttér), neuro-intenzív osztályon történjen (Cl.I, szint: B)

SAV diagnózis

- Akut kezdet nagy fejfájással, SAV-ra utal (Cl.I, szint: B)
- CT, ha nem egyértelmű lumbálpunkció (Cl.I, szint: B)
- Pozitív CT → CT angiographia → DSA (Cl.II, szint: C)
- 3 dimenziós DSA az aneurysma lokalizációjának pontosítására (Cl.I, szint: B)

Az újravérzés megelőzése ...

- A vérzés és az ellátás közti időben vérnyomás kontroll a perfúzió biztosításával (Cl.I, szint: B)
- A csökkentés mértékének nagysága kérdéses, de <160 Hgmm indokolt (Cl.IIa, szint: C)

Sebészi és endovascularis kezelés?

Elsősorban endovascularis megoldás ! (Cl.I, szint: B)

Anesztézia

- Sebészi beavatkozás alatt a lehető legrövidebb legyen a hypotensios periódus (Cl.IIa, szint: B)
- A sebészi beavatkozás alatti hypotermia eredménye kérdéses (Cl.III, szint: B)
- Az intraoperatív hyperglycaemia kerülendő
- A ruptúrált aneurysma endovasculáris ellátása általános anesztéziában előnyösebb lehet (Cl.IIa, szint: C)

Vazospazmus kezelése

- **Oralis nimodipin** (6x60mg) adása javasolt. A kimenetelt javítja, de nem befolyásolja a spazmus kialakulását (Cl.I, szint: A)
- Normovolaemia biztosítása ischaemia megelőzése céljából (Cl.I, szint: B)
- Profilaktikus hypervolaemia és ballontágítás nem előzi meg a spazmus kialakulását (Cl.III, szint: B)
- Vérnyomásemelés javasolt a cerebrális ischaemia kivédésére (Cl.I, szint: B)

Egyebek ...

- Nagy mennyiségű (hypotónás oldat) adása nem javasolt (Cl.III, szint: B)
- Haemodinamikai monitorozás indokolt lehet
- Akut fázisban lázcsillapítás !!! (Cl.IIa, szint: B)
- Glukóz kontroll (hypoglycaemia NE) (Cl.IIb, szint: B)

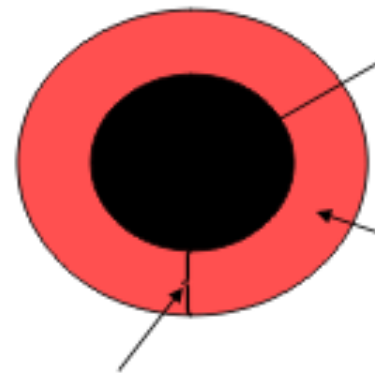
Ischaemias Stroke

Csökkenő agyi véráramlás

normál agyi véráramlás (CBF) : 50-55 ml/100g/min
(szürkeállomány: 100ml/100g/min)

Ischemic Penumbra

DWI / PWI Mismatch

Penumbra

- Diffusion Abnormality
- CBF < 10 ml/100g/min
- Cytotoxic edema
- Irreversible ischemia

- Perfusion Abnormality
- CBF = 10-18 ml/100g/min
- Neuronal paralysis
- Reversible ischemia

< 10ml/100g/min: sejtmembrán depolarizáció, infarktus

10-20ml/100g/min: nincs akciós potenciál, funkcionális kiesés, reverzibilis ischémia (3-6h időablak)

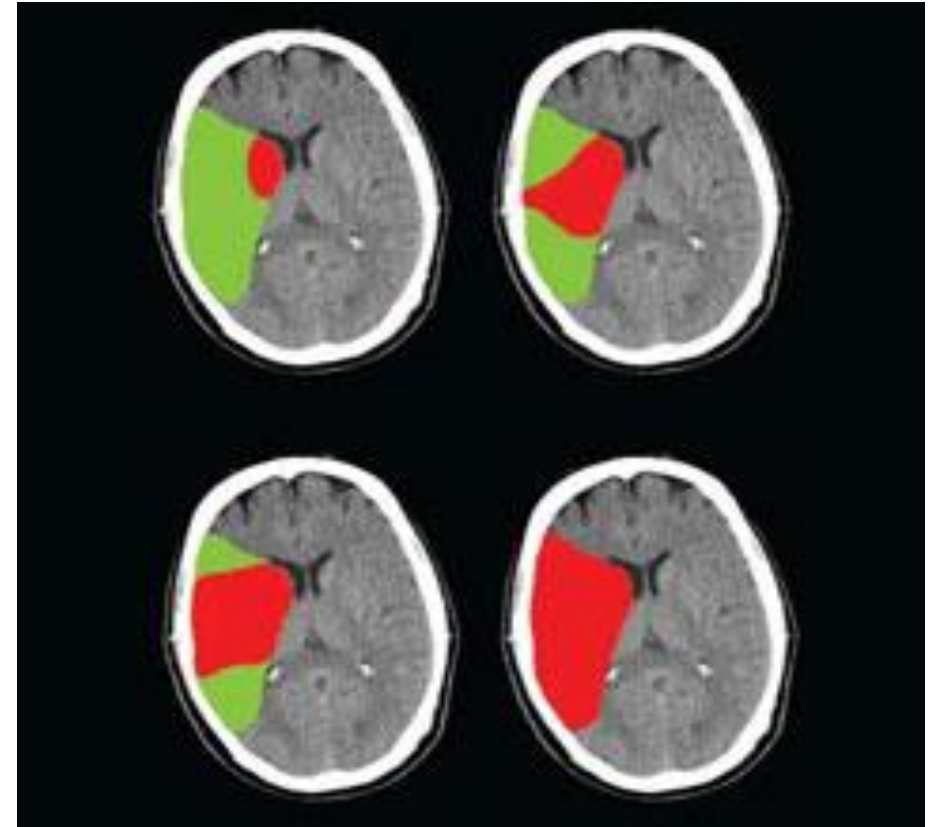
Ischaemiás stroke kezelése

Rekanalizáció: az elzáródott artéria megnyitása

Cél: a még irreverzibilisen nem károsodott, de rekanalizáció nélkül elpusztuló agyállomány megmentése

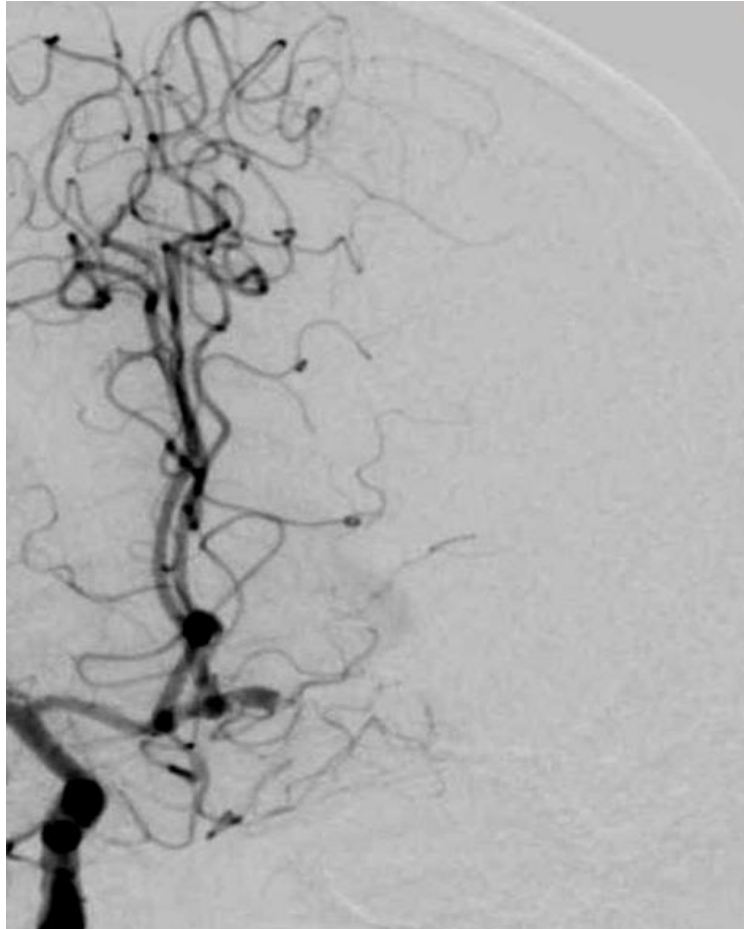
Infarktus: irreverzibilisen károsodott agyállomány

Penumbra: hipoperfundált, csökkent működésű, de még irreverzibilisen nem károsodott agyállomány, amely azonban idővel infarktussá fog válni.

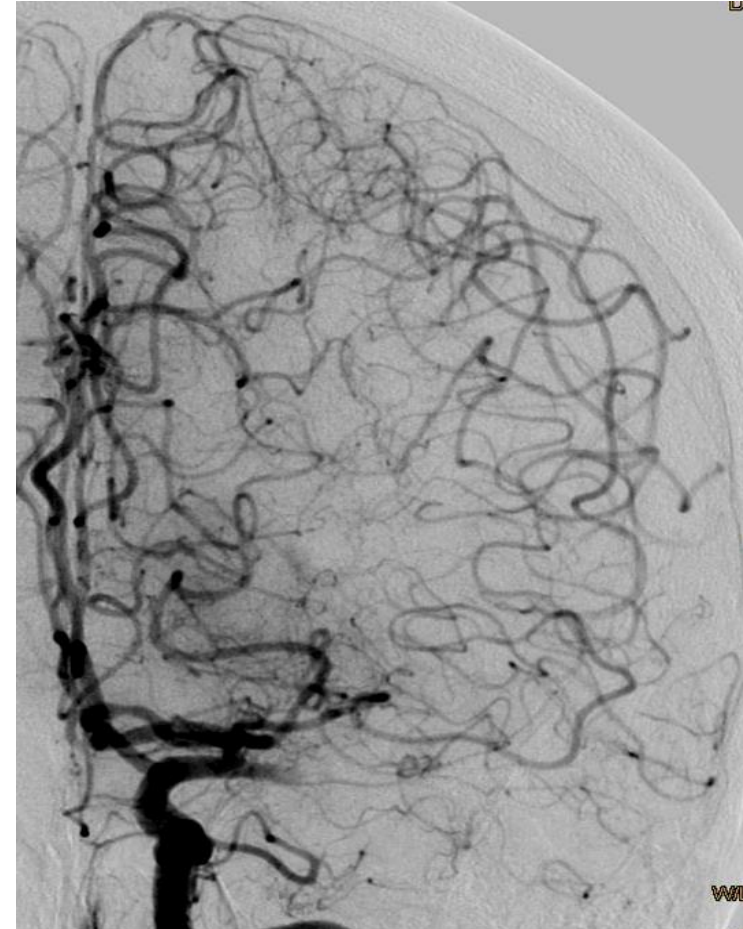

Penumbra létezése lepto-meningeális kollaterális keringésnek köszönhető

Rossz kollaterálisok

Jó kollaterálisok

Rekanalizációs eljárások

- Iv. thrombolysis
- Intra-arteriális thrombolysis
- Mechanikus thrombectomy

Endovaszkuláris
beavatkozás

ASPECTS (Alberta Stroke Program Early CT Score)

Korai ischémiás jeleken alapuló semi-quantitatív mérése az infarktus kiterjedésének natív CT felvételen vagy CTA munkaképeken

Gyors, megbízható.

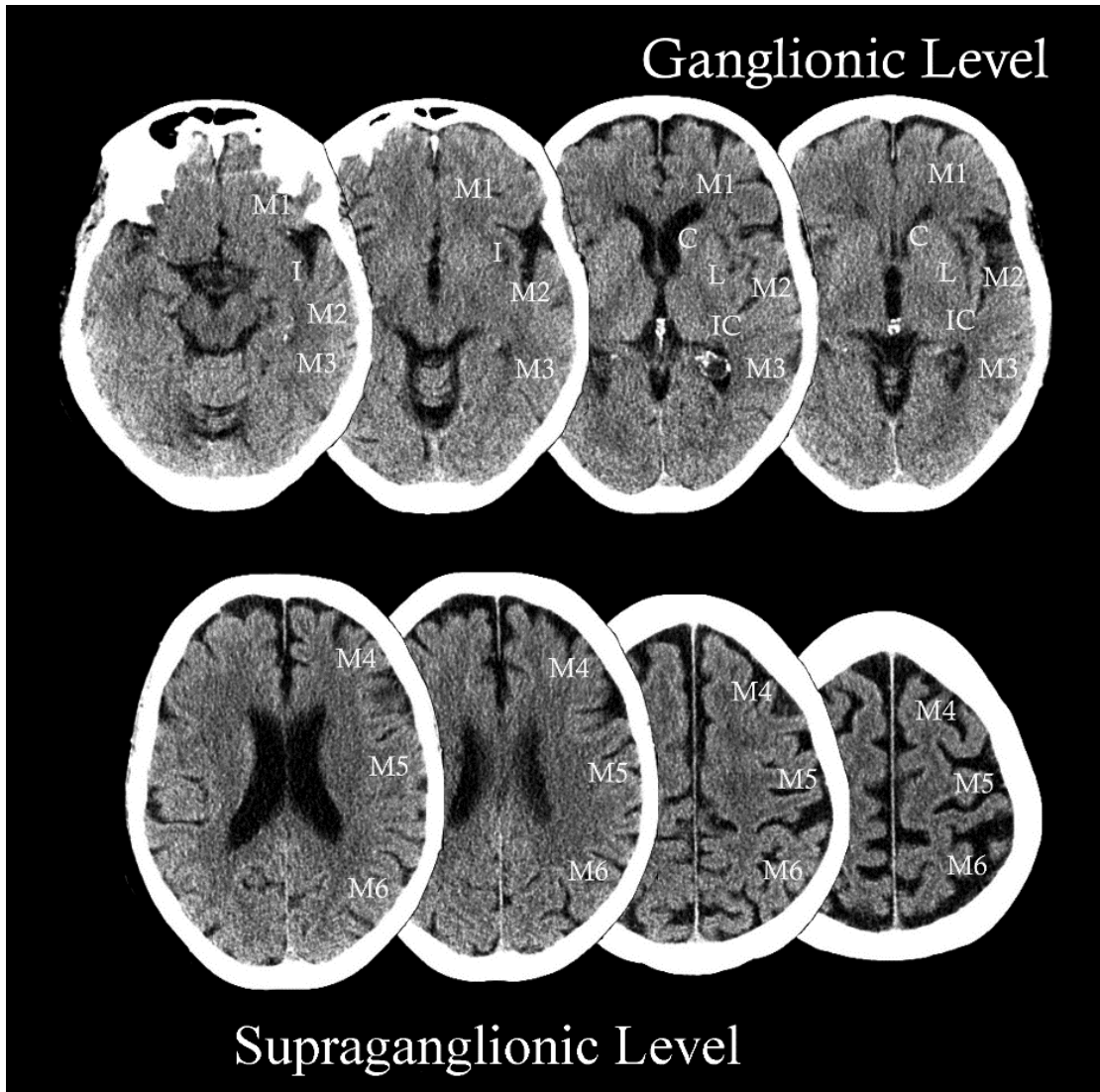
Automata ASPECT kiértékelő szoftverrel egységesíthető.

Korai ischémiás jelek: - kéreg ödéma

- szürke/fehér állomány határ elmosódása

- törzsdúci hipodenzitás

ASPECTS (Alberta Stroke Program Early CT Score)

Korai ischaemiás jelek keresése 10 meghatározott régióban (MCA territórium)

- Nucl. Caudatus
- Nucl. Lentiformis
- Capsula interna
- Insula
- 6 meghatározott kéregterület convexitáson

ASPECTS 10 : nincs infarktus

Penumbra bizonyítéka: tünetek és ASPECTS score közötti aránytalanság

Guidelines for the Early Management of Patients With Acute Ischemic Stroke 2018

Betegelhelyezés

- Regionális ellátás szervezés javasolt (lízis és/vagy endovaszkuláris központok) (I)
- A mentőegységnek a legközelebbi „líziscentrumba” kell szállítania a beteget (I)
- Az endovaszkuláris központ előnyben részesítése a lízisközponttal szemben még nem tisztázott(IIb)
- A stroke centrumok független külső minősítése és belső auditja javasolt(I)
- A teleradiológia egy elfogadott és támogatott megoldása a diagnosztikai problémáknak

Terápiás lépések...

- Monitorozás (NIBP, SpO₂, EKG...) legalább az első 24 órában (IB)
- RR < 220/120 Hgmm
- rtPA előtt RR < 185 mmHg/110 mmHg (IB), míg az első 24 órában a lízis során < 180/105 mmHg (I)
- Az ajánlásban szereplő antihipertenzív szerekre nincs evidencia, csak a célértékekre (IIb)
- Tudatzavar és a légút veszélyeztetettség esetén intubálás és lélegeztetés szükséges (IC)
- Hipoxia (< 94%) esetén oxigén adása (IC)
- Normális oxigenizáció mellett oxigén adása nem indokolt (IIIB)
- Euvolaemia, Normotermia, Normoglikémia...

Nem javasolt

- Vazodilatátorok alkalmazása (IIIA)
- Neuroprotektív (-nek gondolt) gyógyszerek (IIIA)
- Plazmaexpanderek, keringő volumen fokozása (IIIA)
- Elasztikus kompressziós harisnya (III)
- Tartós hólyagkatéter viselés (III)
- Nagyon korai (<24 óra) mobilizálás (III)

Javasolt ...

- Vazopresszor esetén invazív monitorozás (IC)
- Korábbi sztatin kezelés folytatása (IIB)
- Rehabilitációs lehetőséggel egybekötött kezelés (IA)
- Korai mobilizálás (IC)
- NG 2-3 hétig, utána PEG amennyiben szükséges (IIa)
- Intermittáló külső kompressziós eszközök alkalmazása (IIB)

Endovascularis kezelés ajánlott I ...

Trombektómia indikációi (alábbiak együttes megléte szükséges...) (IA):

- (a) prestroke mRS(módosított Rankin skála) 0 vagy 1 pont
- (b) akut stroke, aminek lízisét max. 4.5 órával a tünetek kezdetét követően megkísérelték
- (c) Art. Carotis interna vagy proximális MCA (M1) okklúzió, mely a tünetekkel összefügg, ok-okozati viszony
- (d) kor ≥ 18 év
- (e) NIHSS ≥ 6
- (f) ASPECTS ≥ 6
- (g) A beavatkozás a tünetek kezdetétől számítva 6 órán belül megkezdhető

Endovascularis kezelés ajánlott II ...

Trombektómia indikációi (alábbiak együttes megléte szükséges...) (IIb):

- MCA M2 vagy M3 vagy a. basillaris vagy a. vertebralis vagy a. cer. ant. Vagy a. cer. post. okluzió, mely a tünetekkel összefügg, ok-okozati viszony

és

- A beavatkozás a tünetek kezdetétől számítva 6 órán belül megkezdhető

Endovascularis kezelés ajánlott III ...

Késői trombektómia jó eredménnyel indikált lehet akár a tünetek kezdetétől számított 24 óráig is (DAWN és DEFUSE 3 vizsgálatok, I, IIa) perfúziós CT és MR vizsgálatok alapján szelektált betegeken

Endovaszkuláris kezelésre vonatkozó ajánlások

- Az endovaszkuláris kezelésre potenciálisan alkalmas betegnél is meg kell kísérelni a lízist amennyiben az egyébként indikált, addig amíg az endovaszkuláris kezelés szerveződik (IA)
- Mielőbb történik a revaszkularizáció, annál nagyobb az esély a pozitív kimenetelre (IB), így nincs szükség hosszas obszervációra a lízist követően (IIIB)
- 6 órán túl végzett beavatkozások haszna bizonytalan...(IIC)
- Akiknél kontraindikált a lízis, de a 6 órás időablakon belül vannak, azoknál potenciálisan hasznos lehet az endovaszkuláris kezelés... (IIC)
- 18 éves kor alatt szintén hasznos lehet... (IIC)
- Stent retriever eszköz használata javasolta a MERCI-vel szemben (IA)
- *A superszelektív(intraarteriális) lízis hasznos lehet (IB), de a dozírozás jelenleg még nem ismert és az rtPA sincs rá törzskönyveztve (FDA)... (IE)*

2015 áprilistól indult el Pécsen az akut endovasculáris thrombectomia, kezdetben a PTE stroke ellátási körzetében

2016 áprilisától a betegátvétel a távolabbi régiók kórházaira is kiterjed

Szekszárd

Baja

Siófok

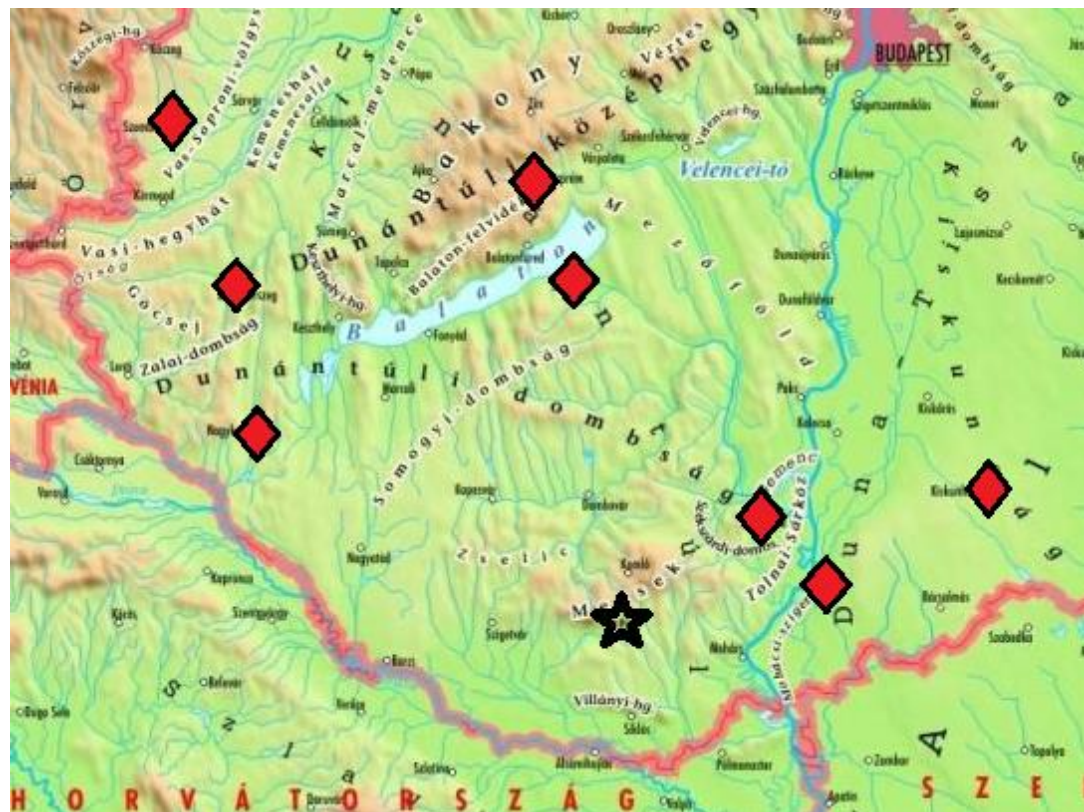
Nagykanizsa

Zalaegerszeg

Szombathely

Kiskunhalas

Veszprém

Betegellátási protokoll

- Minden 6h-án belüli, középsúlyos-súlyos tünetek esetén felmerül thrombectomia lehetősége
- CT kérése, CTA kiegészítéssel:
  - intracerebrális vérzés?
  - korai ischémiás jelek (ASPECT score)?
  - nagyér elzáródás (ACI, M1, VA, BA)?
  - kollaterális érrendszer?

- Minden 4,5h-án belül érkezett ischémiás stroke esetén, kontraindikáció hiányában, az iv thrombolysis megtörténik.
- Endovasculáris thrombectomy indikációs feltételei
  - kimutatott **nagyér elzáródás** (ACI, M1, VA, BA)
  - **stroke kezdete $\leq 6h$**
  - **NIHSS ≥ 8**
  - **ASPECT ≥ 7**
  - **stroke-tól független, életminőséget, életkilátást jelentősen csökkentő betegség hiánya**

Műtéti protokoll

- altatásban, vagy éber szedációban
- a. femoralis punkció
- nagyér elzáródás igazolása angiográfiával
- thrombus eltávolítás visszahúzható intrakraniális stenttel vagy aspirációs katéterrel
- rekanalizáció előtti syst. vérnyomás 150Hgmm fölött, rekanalizáció után 130Hgmm alatt tartása
- másnap a kontroll MRI-ig Idegsebészeti Klinika ITO-n utána elhelyezés Stroke Osztályon

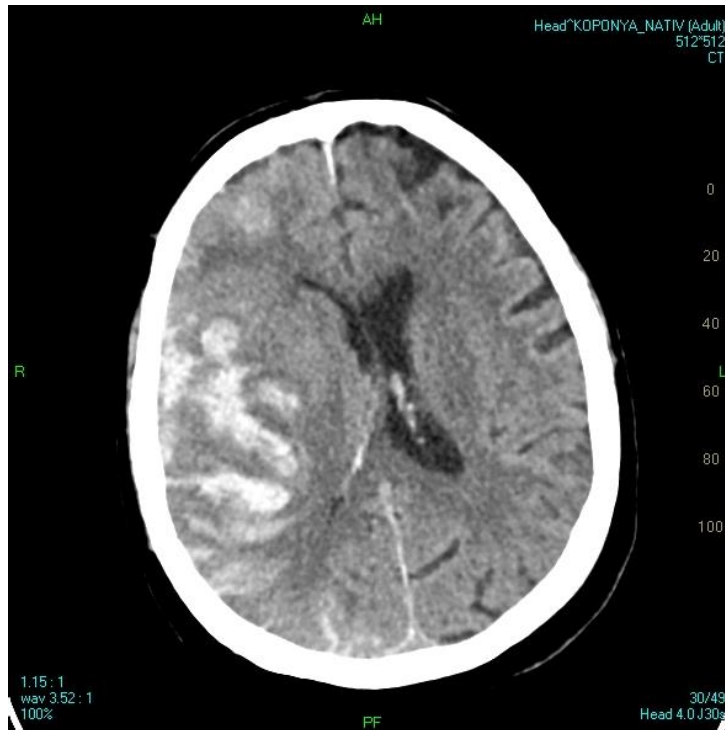
Post-operatív szövődmény

Embolizáció

új anterior területi infarktus
24h-ás post-op CT-n

Reperfúziós vérzés

intracerebrális/subarachnoidális
vérzés 24h-ás post-op CT-n

Térfoglaló ödéma

bal hemisperiális ödéma
24h-ás post-op CT-n

Időablakon túli stroke

Összes stroke 14 %-a ébredési stroke, lysis és trombectomia időablakába sem esik bele

Jó kollaterális keringés mellett menthető penumbra továbbra is létezhet.

DAWN study 6-24 órás időablak-kal randomizált betegek

Penumbra meglétének kimutatása esszenciális: perfúziós CT-n, diffúziós MR-en kis infarktus core, mellette jelentős tünetek, jelentős térfogatú penumbra

mRS 0-2: 49 vs 13 %, NNT: 2,8

Összes stroke **2-5%**-a lehet alkalmas ezen kritériumok alapján mechanikus trombectomiára.

Köszönöm a figyelmet!